

Primavera sense flors

Escrit per Gisella Evangelisti. La Independent
dijous, 1 de març de 2012 18:32

Hi ha un país on gairebé el 65% de l'alumnat universitari són dones, on hi ha destacades artistes i directores de cinema, on una arquitecta* va aconseguir fama mundial, una dona va rebre un premi Nobel per la pau, on la gent és cordial i hospitalària, i fa a les cases festa grossa animada per música en viu ... parlem de Suècia o Dinamarca? No, es tracta de la república Islàmica de l'Iran, el segon major productor del petroli de l'OPEP, i actualment al centre de l'atenció internacional per una guerra de nervis amb Israel i Estats Units.

És el mateix país on en un poblet del camp una dona acusada d'adulteri pot ser lapidada, com fa més de dos mil anys a les terres bíbliques; on una dona rep meitat de l'herència deguda al seu germà, on el seu testimoni val menys que el d'un home, on només es pot divorciar si el marit és impotent, addicte o té una malaltia contagiosa, on si és casada ha de aguantar fins a tres esposes legals, (encara que és una pràctica rara) on per treballar ha de tenir el permís del marit, i si el té el pot perdre segons com va vestida, on una nena té responsabilitat legal als 9 anys. D'això ha parlat el 22 de febrer a la Llibreria de les Dones "Pròleg" Amor Marsé, directora d'una galeria d'art, que en la seva tesi doctoral està aprofundint el tema del feminisme iranià.

La xerrada anava acompanyada per la visió de la pel·lícula "Women without men", obra prima

de la directora Shirin Neshat, que va guanyar el 2009 el Lleó de Plata al Festival de Cinema de Venècia. Tracta de quatre històries de dones ambientades en els anys 50, una jove violada, una prostituta que odia el seu cos, una senyora que abandona el marit ric, i una jove esclavitzada per un germà patró, que al final se suïcida. "Els tirans canvien, però la lluita avui és la mateixa", afirma Shirin, que va deixar la galeria on treballava a Nova York per investigar sobre les seves arrels iranianes i va tractar d'expressar en una sèrie de bellíssimes fotos "Les dones d'Alah" la tàcita lluita de les dones per als seus drets.

El mateix Iran que va ser bressol de la refinada civilització persa, un país multiètnic amb importants manifestacions culturals, ara sembla enfonsat sota el domini d'una teocràcia que fa una asfixiant interpretació de l'Alcorà a ús i consum dels homes, ens recorda Amor Marsé. Islam, o "submissió a Allah", com subratlla Shirin Ebadi, destacada feminista iranià guardonada amb el premi Nobel de la Pau el 2003, pot ser alhora sinònim d'alliberament o d'opressió. Té característiques i expressions diferents a Àfrica, Àsia, Europa. Mentre a països com la Malàisia hi ha un islamisme moderat, i el moviment Musawah, format per dones i homes, cerca la igualtat en la família, a l'Aràbia Saudita un estat fortament conservador impedeix a les dones fins a la conducció de cotxes, per altra banda a l'Iran el contrast entre modernitat i tradició, democràcia i teocràcia, ha tingut en les últimes dècades ribets dramàtics, i la condició de la dona ha estat un dels punts candents del conflicte.

Un moment clau en la història de l'Iran va ser el 1953 el cop d'estat inspirat per Estats Units i Regne Unit (operació Ajax) contra el cap d'estat Mossadeq, que anava a nacionalitzar la producció del petroli. El cop va portar al poder el xa Rzeza Palhavi, que va tractar de modernitzar el país a imitació d'Occident, però mantenint en funció una cruel policia secreta, la SAVAK. La malhaurança de la població va desembocar el 1979 en una revolució liderada pel ayatollah Khomeini, tornat del seu exili a París. Les dones que agitaven pancartes amb la seva imatge, per reafirmar la seva identitat cultural i nacional, no podien imaginar que 30 anys després els seus drets fossin durament retallats, i els seus cossos embolicats amb freqüència en l'odiós mantell negre que deixa al descobert només els ulls, el nicab.

A partir del 89 amb la fi de la guerra a l'Iraq, i la mort de Khomeini es va produir una gran expansió de l'educació que va afavorir a les dones, però no es va traduir en les mateixes oportunitats de treball. El '97, amb l'elecció de Khatami com a president, hi va haver l'anomenada "Primavera de Teheran", amb més obertura política, la relaxació de les regles de vestimenta, el florir de l'activisme feminista. Però a partir del 2001 es va donar una inversió de tendència, amb la repressió del moviment estudiantil, i el 2005 es va afirmar el govern

conservador de Muhamad Ahmadinejad. Les dones van respondre a partir del 2006 amb la "Campanya d'un milió de firmes", per pressionar el govern a reformar les lleis de gènere. 5.000 dones van demanar la reforma constitucional, per desmantellar el poder dels clergues (líder suprem de l'estat és el ayatollah Ali Khamenei), però desenes de feministes van ser arrestades, i amb la reelecció fraudulenta d'Ahmadinejad, el juny del 2009 la "Revolució verda" va incendiar el país, i va omplir la tristament famosa presó d'Evin de joves i dones que buscaven el respecte dels elementals drets humans. De fet, joves i dones són els dos subjectes socials que s'han convertit a l'Iran en les principals forces de democratització i modernització del món islàmic.

El vídeo de la mort de Neda Agha Soltan, una estudiant de filosofia de 26 anys, assassinada per un franc tirador de la milícia Basij el 20 de juny del 2009, amb els seus ulls oberts, grans i acusadors, va donar la volta al món. "Neda", en farsi, significa Veu, o Trucada. En el moviment feminista es reconeixen dos corrents: les feministes musulmanes, que demanen una revisió de la interpretació de l'Alcorà que doni major dignitat a la dona, i una altra laica, que rebutja la religió islàmica "tout court", i afirma el dret a matrimonis no convinguts pel pare, a tenir relacions lliures, i divorcis per incompatibilitat, i no només pels tres greus motius que preveu la legislació actual. Malgrat les diferències, les dues corrents celebren juntes el Dia Internacional de les Dones del 8 de març.

El moviment feminista no té líders ni oficines perquè les activistes no siguin detingudes, i actua de forma semiclandestina. Un dels més importants objectius de lluita és l'oposició a la "Llei de protecció familiar", proposada pel govern el 2007, que entre altres cosa redueix l'edat admesa per al matrimoni a 13 anys en comptes que 16 en la dona, i fa més senzilla la pràctica de la poligàmia. El projecte ha estat aturat al parlament però ha estat presentat de nou. Ara, en un difícil context de desocupació juvenil i amb una inflació al 24%, mentre bufen vents de guerra a l'estret d'Ormuz, les reclamacions de les dones podran ser una altra vegada subordinades a la necessitat d'unió nacional enfront de l'atac de l'Occident: una unió per descomptat més verticalista, autoritària i patriarcal, com es dona en aquests casos.

Hi haurà un altre tràgic vessament de sang innocent en un país declarat per Bush com a part de l'eix del mal, i on el seu cap amenaça amb aniquilar Israel? Es buscarà el pretext de buscar armes inexistents (com va ser el cas d'Iraq), o alliberar dones oprimides com a l'Afganistan? (que segueixen més oprimides que mai). Per cert no és el que desitgen les dones iranianes, que segons l'estudiosa Sanen Vakil (autora de "Women and Politics in Iran: Action and Reaction", Continú, 2011) ben al contrari, estan a punt per a una nova ofensiva per afirmar els seus drets. *Zaha Adid.